

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi poli.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 16.

V Ljubljani 15. avgusta 1871.

Tečaj XI.

Želja na tujem.

Biti v domovini svoji
Tù na tujem si želim;
Tam so sestre, bratje moji,
Kjer stoji ponosni Krim.

Le na dom me ljubav veže,
Noč in dan jaz mislim na-nj;
Naj okó ga ne doseže,
Sèrce vedno bije za-nj.

Oj nebo, ti me pripelji
Tje v domovje mi ljubó!
Da počival vsaj po želji
Pod domačo bom zemljó.

Josip Prosen.

Čertice o pravi odgoji.

Spisal — m —.

Nekteri pedagogi terdè, da se ima mladina odgojevati za bodoče njeno stanje. Vprašanje torej nastane: Ali je to pravi vzrok človeške odgoje, ali ne? Ko bi človek imel živeti samo za svoje stanje, in ne tudi sebi samemu, svoji družini, človeškemu društvu in svojemu višjemu odrejenju; ako bi človek bil brezumna stvar, ktera bi samo mehanično izvrševati imela to ali uno nalogo, ta ali oni posel, potem bi brez pomisleka vsestransko prav bilo načelo, da se mladina odgojevati ima samo za bodoče njeno stanje. Ali gledé na to, da omenjeni razlogi niso pravi, se mora taka odgojo na zlo obsoditi; obsoditi se morajo ob enem tudi vsi oni, kateri mladino po omenjenem načelu odgojujejo, ali pa odgojevati hočejo. Tako odgojeni otroci morejo sicer biti dobri kmetovalci, delavni rokodelci, izvedeni trgovci, samo ne ono, kar po svoji naravi biti imajo, to je dobri ljudje.

Odgojevatí se mora mladina naj prej tako, da postanejo otroci ljudje, in to ljudje v naj višjem in naj plemenitejšem smislu; ljudje, kateri ne samo, da zadostujejo svojemu stanju, temuč tudi živeti znajo svojemu višjemu odgojstvu, kateri na dalje spoznavati in varovati znajo svoje dostojanstvo, kateri se — vsaj nekoliko — pečajo za povzdigo svojega duha.

Pred ne dolgim časom se je v neki pedagogični knjigi dokazalo, da imajo ljudski učitelji ob enem biti odgojitelji. O tej stvari na tem mestu več govoriti ni treba, ker je obče znano in sploh od vseh strokovnjakov priterjeno, da mora učitelj ob enem skrbeti za odgojo učenca svojega. Ljudski učitelj ima torej ne samo nalogo, podučevati svojo mladino, temuč tudi odgojevati jo, in sicer v pravem smislu, v pravem duhu. Zadnjo nalogo naj vsaki učitelj posebno spoštuje.

Da se vsaki še bolje more prepričati, da je edina prava odgoja le ona, ktera pred vsem iz človeka človeka odgojiti namerava, hočem tu navesti še nekatere razloge.

Narava in um zahtevata, da se človek naj prej odgojeva človekom. Človek je naj prej človek, preden je še vaščan, mestjan in preden zamore biti pravi državlján. On je naj prej človek, preden še prevzeti more kaki posebni posel, kako posebno nalogo. Kar iz človeka naj prvo človeka napravi, kar gre k posebnostim njegove narave in k prednostim njegovega plemena, kar njegovim okolnostim za temelj služi, za to se more naj prej skrbeti, ker, ako se enkrat stvar zanemari, se ne dá več tako lahko nadomestiti. Kar človeka človekom pridruži; kar v vsakem domačem in društvenem, ter državnem stanji, naj bode on bogat ali reven, odličen ali nepoznan, delati in izverševati, učiti se in znati, želeti in upati se ima: to je ono, kar se v mladem zernu naj prej mora izbujevati. Kar se tiče sposobnosti in čustva, ktero ima vsaki brez razločka; kar je pred vsem neobhodno potrebno, da človek ne postane brezumna stvar; kar nikake okolnosti in nikaki dogodljaji časa predrugaciti ne morejo — to je, na kar se ima pred vsemi drugimi potrebami naj prej ozirati brez odlašanja.

V drugo je pa odgojitev po v prvo omenjenem načinu tudi enostranska in otroku škodljiva. Ako odgojitelj misli, da je vse dosegel, če je otroku vcepil ljubezen, izključljivo samo za ono, kar je domače in otroku potem vse merzí, kar je ptuje, je zašel popolnoma na slabo pot. Kmalí hoče spoznavati taki učitelj, ob enem odgojitelj, da je sicer odgojil domorodce, ali le revne in po vetru se obračajoče. Tako odgojeni ljudje nimajo slobodnega in jasnega pogleda v svet, vse njih delovanje in mišljenje se omejuje na

ozki mali krog. Oni cenijo in spoštujejo samo lastno stališče; zraven mislijo, da vsa sreča in blagostanje sveta odvisi le samo od njihove znanosti, njihove umetnosti, njihove obertuije; prezirajo vse, kar ne razumejo. Vedno so obdani z raznimi predsodki in nikdar se ne vzdignejo nad srednjost in vsakdanjost. Oni ne poznajo prednosti drugih narodov, napredovanja tujih zemelj; merzi jim vse, kar ni strogo domače. Mišljenje takih ljudi je tako ograjeno in malenkostno, kakor je ograjen in majhen njih svet; vsaka višja, natančnejša in globejša misel o raznih stvareh jim ostane nepoznana.

Človek, ki je bil naj pervo odgojen kot človek, je vse, kar biti ima; on more zadostevati vsakemu zahtevanju deržave, društva in lastnega stališča. Naj bolji človek je ob enem naj bolji deržavljan in mestjan, ker vezi, ki ga vežejo k deržavi, k domovini in narodu niso sebičnost in neznanstvo, temuč zahvalna priverženost iz načela. Naj bolji človek je ob enem naj bolji glagar, učenik, sodnik, kmetovalec, rokodelec itd., ker on ne dela samo pametno in modro, temuč vse po pravih načelih; on je svojim pravi skerbnik, oče, svaritelj in branitelj. Ravno tako je tudi naj boljši človek najboljši ud deržave, ker se zakonu podverže drage volje in iz prepričanja, iz ljubezni k redu in dobri stvari; ne zarad kazni, temuč zarad prāve in vestnih nagibov. On dela in izverševa vedno le to, kar izverševati mora, ter vestno in dostojno izpolnuje svojo nalogo, svoj posel. Zraven vsega je pa tudi naj zadovoljnejši, ter nikoli ne postane ponižni in vdani sluga kake strasti, kake navade — z eno besedo: „on je in zasluži imé človeško“.

Tako odgojeni človek ljubi — kar je naravno — svoj dom in narod; on je naj boljši domorodec. On bode posebno ljubil svojo domovino, ktero mu je osoda odmenila. Ljubeč svoj narod, svoj jezik, svojo domovino bo posvečeval vse svoje moči, da narodu koristi, da ga bratovsko pridruži gledé na omiko in blagostanje drugim mogočnejim narodom. Skerbel bo z vso silo, da mu postane domovina vedno milejša, lepša, vgodnejša in da zadobiva obče spoštovanje njenih sosedov.

(Dalje prih.)

Šolski vert.

(Konec.)

Pa ne samo znanje domačih rastlin naj se po šolskih vertih širi, nego tudi en del živalstva, n. pr.: žužki, povodne živalice, dvoživke, koristne in škodljive živalice, med tem zlasti ptice, ktere bodo domače kraje bolj oživljale nego do sedaj, ko jim za vsakim germom nevarnost preti. Po šolskih vertih pa se bodo tudi vzrejevale take